

појединих наслова, као и корекцији Велшове недоследности у дескрипцији разних категорија библиографске грађе, назначене у посебним заградама. Уз понуђени регистар личних имена и псеудонима аутора и преводилаца, посебну драгоценост понуђене библиографије представља предметни регистар, који као помоћно средство у кориштењу библиографије омогућава потпуније сналажење и разумијевање богатства садржаја понуђеног овим потхватом.

Захтијевајући пуно од себе и од свога дјела, аутор је учинио први корак. Сљедећи се очекује од читаоца.

Соња Мишковић

Иљас Хаџибеговић, *Босанскохерцеговачки градови на размеђу 19. и 20. стољећа*, "Oslobodenje-public", Сарајево, 1991, стр. 291.

У доба примитивне инструментализације историографије и настојања дијелова недоучених националних елита да се митологије југословенских "племена" инсталирају као образац свеколиком живљењу овдашњих поданика, од великог је значаја трачак наде који може да приушти наслов дјела једног познатог историчара, у коме је по први пут тема *Босанскохерцеговачки градови на размеђу 19. и 20. стољећа*. Аутор, проф. др. Иљас Хаџибеговић, дуже је вријеме својим чланцима и прилозима најављивао могућност настанка овог капиталног дјела. Вишегодишње студирање бројних фондова докумената у више архива, затим објављених збирки докумената, оновремених званичних публикација, штампе, стручне и научне периодике и релевантне литературе савремених аутора има за резултат дјело које кореспондира с данашњицом о "недовољно истраживаним феноменима у Босни и Херцеговини у вријеме када је у њој окончана четворовјековна епоха оријентално-балканске и оријентално-исламске урбанизације и започета ера модернизације и обликовања европских урбаних модела. Тај процес је текао сразмјерно развоју новог начина производње, изградње модерног саобраћаја и резултатима миграционих кретања".

Основно питање које се аутору наметало: Каква је релација босанскохерцеговачке урбане традиције, дубоко укоријењене у османско наслијеђе и модернизације, која узима маха након аустроугарске окупације 1878. године?, приближава нас разрјешењу бројних непознаница у обимној уводној студији *Проблемски оквири изучавања босанскохерцеговачких градова на размеђу 19. и 20. стољећа*, која садржи анализу 66 насеља, која су 1910. године стекла статус градова, односно градских општина. Од наведеног броја 46 градова имало је османску урбану традицију, а сви остали стекли су статус града између 1879. и 1910. године.

Дјело садржи и неколико карактеристичних примјера градова "без претензија" аутора "да се уопштава чвршћа типологија", али то свакако представља значајан допринос управо у том правцу. Примјерице Тузла као тип индустријског града. Фоча, извјесно вријеме центар пашалука, након окупације 1878. године остаје на периферији збивања, али добија значајан војностратешки положај према Црној Гори. Фојница, ранији центар производње жељеза, крајем 19. и почетком 20. стољећа економски стагнира због конкуренције модерних жељезара. Ту је и Бањалука, град без значајнијег привредног развоја, с демографским растом испод просјека градова Босне и Херцеговине, али мјесто појаве модерних друштвених и националних политичких идеја. Некадашња османска погранична паланка Модрича постаје мјесто настанка једне од првих аустроугарских пољопривредних станица као огледног добра и пољопривредне школе за цијелу Посавину. Бугојно је примјер града који настаје након доласка власти Монархије на босанскохерцеговачко подручје.

У темељу свих културних, друштвених, привредних и политичких промјена у Босни и Херцеговини 1878–1918. године налазила се чињеница да је нова, аустроугарска власт систематски формирала нови образац живљења с намјером да трансформира своју стечевину, добијену на Берлинском конгресу, у покрајину која ће упркос својој егзотичности функционирати унутар Монархије. Чињеница да Босни и Херцеговини није било намијењено само удобно мјесто периферне покрајине, него се налазила и на главном стратешком правцу евентуалног даљег продора Аустро–Угарске на југоисток, свакако је утјецала на профилирање карактера дијела градова на овом подручју.

Национални покрети и припадајуће им националне странке, ослоњене на своје вјерске, културне, просвјетне, спортске, привредне и финансијске институције или организације, у настојању да народе интегришу у модерне нације, допринијели су да градови дефинитивно учврсте своје политичко, културно и привредно водство сваког појединог народа у Босни и Херцеговини.

Својим значајем књига *Босанскохерцеговачки градови на размеђу 19. и 20. стољећа* свакако ће утјецати на историчаре да занемареном проблему градова посвете више пажње, јер је очевидно да се ради о "пропусту" више генерација историчара који је успјешно коригирао проф. др. Иљас Хаџибеговић.

Мухидин Пелесић

Нусрет Шехић, *Босна и Херцеговина 1918–1925. године. Привредни и политички развој*. Сарајево, 1991,

У издању Института за историју у Сарајеву, у оквиру библиотеке "Студије и монографије", крајем 1991. године објављена је монографија под насловом *Босна и Херцеговина 1918–1925. године*, аутора др Нусрета Шехића, научног савјетника и дугогодишњег сарадника овог Института. По тематици коју обрађује, обухваћеном историјском периоду, ауторовим закључцима и оцјенама заснованим на свестраним истраживањима књига др Нусрета Шехића ће, несумњиво, изазвати велико интересовање, како у најужем кругу специјалиста за ово раздобље историје, тако и у широј читалачкој публици.

У наведеном дијелу захваћено је раздобље које почиње процесом укључивања Босне и Херцеговине у новоформирану јужнословенску државу и њено постојање у оквиру Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца до фебруарских избора 1925. године. Тада су, заправо, углавном, трасиране смјернице будућег развоја Босне и Херцеговине и њеног статуса у Југославији све до 1941. године. Поред осталих, ова чињеница је одлучујуће утицала на садржај књиге и ауторов избор проблематике којој је посвећена највећа пажња. У настојању да се истражена проблематика што прегледније и систематичније презентира аутор се определио за укупно тринаест тематских цјелина – поглавља.

Дјелатност Народног вијећа и Народне владе и процес укључивања Босне и Херцеговине у Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца, социјална превирања на селу и у граду, проблеми аграра, раднички покрет у вријеме његовог успона, формирање грађанских политичких странака у Босни и Херцеговини, Босна и Херцеговина у Привременом народном представништву Краљевине СХС, први парламентарни избори 1920. године, уставне концепције и доношење Видовданског устава, политички живот у Босни и Херцеговини у току 1921. и 1922. године, парламентарни избори 1923. године, особености политичког живота у Босни и Херцеговини накоп избора,